

TANTÁRGYI TEMATIKA
BTMMN809 Történeti dialektológia szem.

Tantárgy neve: Történeti dialektológia-szociolingvisztika	Tantárgy Neptun kódja(i): BTMMN808, BTMMN809, BTMMN810 (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
	Tantárgyfelelős intézet: ME BTK Magyar Nyelv- és Irodalomtudományi Intézet
	Tantárgyelem: K (K: kötelező, KV: kötelezően választható, SZV: szabadon választható)
Tárgyfelelős (név, beosztás): Gréczi-Zsoldos Enikő adjunktus	
Közreműködő oktató(k): Gréczi-Zsoldos Enikő adjunktus	
Tantárgyi egység: Történeti dialektológia szem.	
Tantárgyi egység Neptun kódja: BTMMN809 (E Neptun kód a nappali képzésre vonatkozik. A levelező képzés Neptun kódjában a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)	
Javasolt félév: 2 ^o (A szak kerestféléves meghirdetésben nem indul, így páratlan számú félév tárgyait csak összel, páros számúkat csak tavasszal lehet felvenni.)	Előfeltétel: nincs (E Neptun kód(ok) a nappali képzésre vonatkozik/vonatkoznak. A levelező képzés Neptun kódjaiban a számjegy előtti N betűt L betűre kell cserélni!)
Óraszám/hét: BTMMN808: 2 előadás, BTMMN809, BTMMN810: 1 szeminárium, 3 konzultáció (A nappali képzés heti óraszámja 14 héten át. A levelező képzések féléves óraszámja a következő: heti 1 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 5, heti 2 nappali tagozatos óra esetén a levelező tagozat féléves óraszámja 10 stb.)	Számonkérés módja (a/gy/k/b): BTMMN808: kollokvium, BTMMN809, BTMMN810: gyakorlati jegy (A teljesítés követelményeit lásd alább a <i>Félévközi számonkérés módja és értékelése</i> pontnál.)
Kreditpont: 2	Tagozat: nappali (A tantárgy és a tantárgyi egység adatai és követelményei azonosak a levelező tagozaton is, egyedül a Neptun kód különbözik.)
<p>Tantárgyi egység feladata és célja (röviden összefoglalva): Az előadásra épülő szeminárium megismerteti a hallgatókat a nyelvjárástörténeti módszertannal. A nyelvjárástörténet kutatásának az előadáson történő elméleti, módszertani alapozását követően a gyakorlati órán a kutatási módszerek alkalmazását közös és egyéni vizsgálatok során mélyítik el a hallgatók. A nyelvelmékeknek – mint a nyelvjárástörténet forrásainak – vizsgálatát a területi nyelvváltozatok sajátos jellemzői alapján végezzük, ez a gyakorlatban a nyelvjárási jelenségekre koncentrááló szövegelemzést, nyelvelmékelemzést jelent.</p> <p>Fejlesztendő kompetenciák: <i>tudás:</i> Tájékozott a magyar nyelvű szövegek és kulturális jelenségek nyelvi és irodalmi értelmezésének ismert eljárásai és módszerei, valamint ezek szakmailag elfogadott kontextusai és értékelési terén. Tisztában van a nyelvtudomány és az irodalomtudomány jellemző kutatási kérdéseivel, elemzési és értelmezési módszereivel, egyes részterületeinek alapvető szakkifejezéseivel. <i>képesség:</i> Képes értelmezni a magyar nyelv sajátosságait, valamint a magyar nyelvi hagyományon belüli összefüggéseit, történeti beágyazottságát. Képes átlátni a magyar nyelvi hagyományok szerepét a nemzeti identitásképző diskurzusok felépítésében. <i>attitűd:</i> Érti és elfogadja, hogy a nyelvi jelenségek történetileg és társadalmilag meghatározottak és változóak. Nyitott a magyar és más kulturális közösségek irányában. Törekszik szakmai nyelvtudásának fejlesztésére. <i>autonómia és felelősség:</i> Kialakít olyan, történetileg és világnézetiileg koherens egyéni álláspontot, amely segíti önmaga és környezete fejlődését, tudatosodását. A magyar nyelv és</p>	

irodalom területén szerzett ismereteit alkalmazza önművelésében, önismeretében.

Tantárgyi egység tematikus leírása 14 heti bontásban:

1. A történeti dialektológia, a nyelvjárástörténet a gyakorlatban
2. A történeti dialektológia, a nyelvjárástörténet módszertana
3. Az ősmagyar nyelvjárások kora. Nyelvjárásaink jellemzői
4. Az ősmagyar korszak művelődéstörténeti-társadalmi jellemzői
5. Az ómagyar nyelvjárások kora. Nyelvjárásaink jellemzői
6. Az ómagyar korszak művelődéstörténeti-társadalmi jellemzői
7. A középmagyar nyelvjárások kora. Nyelvjárásaink jellemzői
8. A középmagyar kor művelődéstörténeti-társadalmi jellemzői
9. Az újmagyar nyelvjárások kora. Nyelvjárásaink jellemzői.
10. Az újmagyar kor művelődéstörténeti-társadalmi jellemzői
11. Az egykori jogi szövegek hasznosíthatósága a nyelvjárástörténetben. Beszélt nyelv és írás viszonya.
12. A misszilisek hasznosíthatósága a nyelvjárástörténetben
13. A perszövegek hasznosíthatósága a nyelvjárástörténeti elemzésben
14. Szövegelemzési gyakorlatok

Félévközi számonkérés módja és értékelése (prezentáció, zárthelyi dolgozat, szemináriumi dolgozat beadása stb.):

A félévközi számonkérés módját és értékelését a félév kezdetekor a tantárgyi egység oktatója határozza meg.

Gyakorlati jegy/kollokvium teljesítésének módja és értékelése (félévközi teljesítmény aránya a beszámításnál, ponthatárok stb.): K SZ

A kód jelentése:

A = a tantárgy aláírással zárul, amelyben kétfokozatú az értékelés (nem megfelelt, megfelelt). A hallgató legfeljebb az óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támogatott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen.

K = a tantárgy kollokviummal zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). Az előadások óraszámának legalább 60%-án kötelező a hallgató részvétele, amit jelenléti ívre vezetett aláírásával igazol. Az ennél többet mulasztó hallgató nem kaphat aláírást és nem vizsgázhat. Az előadáshoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), legfeljebb akkora számban, mint a tantárgyi egység kreditpontszáma.

Amennyiben az előadáshoz zárthelyi dolgozat(ok) társul(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a kollokviumon is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

SZ = a tantárgy gyakorlati jeggyel zárul, amelyben ötfokozatú az értékelés (1–5). A hallgató legfeljebb a szemináriumi óraszám 30%-át mulaszthatja el következmények nélkül, az ezt meghaladó mértékű hiányzás – kivéve az igazolt betegség miatti hiányzást – esetén az aláírás és a gyakorlati jegy nem szerezhető meg. Az igazolt hiányzás pótlási feltételeit az oktató ismerteti. Az aláírás feltétele, hogy az oktató által a félév során támogatott prezentációs és beadási kötelezettségeknek a hallgató maradéktalanul eleget tegyen. A szemináriumhoz évközi zárthelyi dolgozat(ok) társulhat(nak), annak/azoknak az eredménye legalább 30%, legfeljebb 40%-os súllyal esik latba a záró osztályzatban. A zárthelyi dolgozat(ok)ról az oktató a tárgy félévi meghirdetések a Neptun rendszerben ad tájékoztatást. A szakmai követelményekhez képest a hallgatónak minden zárthelyi dolgozatában és a beadott szemináriumi dolgozatában is legalább 50%-os felkészültséget kell igazolnia ahhoz, hogy az elégséges (2) osztályzatot megszerezze.

KSZ = a tantárgy kollokviummal és gyakorlati jeggyel záruló tantárgyi egysége(ke)t egyaránt tartalmaz. Az előbbiekre a K, az utóbbiakra az SZ kódnak megfelelő értékelés vonatkozik.

Kötelező irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Benkő Loránd 1957. *Magyar nyelvjárástörténet*. Akadémiai Kiadó, Budapest

Kósa László (szerk.) 1997. *Magyar művelődéstörténet*. Osiris Kiadó, Budapest

Juhász Dezső 1982. *A nyelvjárástörténeti kutatások kérdéséhez*: Szabó Géza–Molnár Zoltán (szerk.),

Dialektológiai Szimpozium II. VEAB Értesítő. Veszprém, 135–6.

Ajánlott irodalom a tantárgyi egység egészéhez vagy 14 heti tematikus leírásának megfelelő beosztásban:

Juhász Dezső 1988. *A magyarság táji-történeti tagolódása és a nyelvjáráskutatás néhány*

kérdése:

Kiss Jenő–Szűts László (szerk.) A magyar nyelv rétegződése. Akadémiai Kiadó, Budapest, 484–93.

Kiss Jenő 1997. A nyelvtörténet a magyar dialektológiában. *Magyar Nyelvjárások XXXIV*, 43–50.

Papp László 1959. *XVI. század végi nyelvjárásaink tanulmányozása*. Nyelvtudományi Értekezések 19.

Budapest

Papp László 1963. *Nyelvjárástörténet és nyelvi statisztika*. Akadémiai Kiadó, Budapest